

Ανωνυμοποιημένο κείμενο

Μετάφραση

C-625/21 – 1

Υπόθεση C-625/21

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως

8 Οκτωβρίου 2021

Αιτούν δικαστήριο

Oberster Gerichtshof (Αυστρία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου

22 Σεπτεμβρίου 2021

Αναιρεσείων (αρχικός εναγόμενος)

VB

Αναιρεσίβλητη (αρχική ενάγουσα)

GUPFINGER Einrichtungsstudio GmbH

[παραλειπόμενα]

Το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο, Αυστρία) [παραλειπόμενα] εξέδωσε στην υπόθεση της ενάγουσας GUPFINGER Einrichtungsstudio GmbH, με έδρα στο Schärding, [παραλειπόμενα] κατά του εναγομένου VB, [παραλειπόμενα] [παραλειπόμενα] με αντικείμενο 5.271,33 ευρώ [παραλειπόμενα], κατόπιν της αναιρέσεως που άσκησε ο εναγόμενος κατά της αποφάσεως της 12ης Φεβρουαρίου 2021, GZ 18 R 1/2lh-65 του Landesgericht Ried im Innkreis (περιφερειακού δικαστηρίου Ried im Innkreis, Αυστρία) που δίκασε ως εφετείο, με την οποία το εν λόγω δικαστήριο μεταρρύθμισε εν μέρει και επικύρωσε εν μέρει [παραλειπόμενα] την απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2020 του Bezirksgericht Braunau am Inn (ειρηνοδικείου Braunau am Inn) την ακόλουθη

διάταξη:

A. Υποβάλλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) τα ακόλουθα ερωτήματα προς έκδοση προδικαστικής απόφασης:

1. Έχουν το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (στο εξής: οδηγία για τις καταχρηστικές ρήτρες), την έννοια ότι κατά την εξέταση συμβατικού δικαιώματος αποζημίωσης του επιχειρηματία έναντι του καταναλωτή, το οποίο στηρίζεται σε αδικαιολόγητη υπαναχώρηση του τελευταίου από τη σύμβαση, η εφαρμογή του εθνικού ενδοτικού δικαίου αποκλείεται, όταν στους γενικούς όρους συναλλαγών (στο εξής: ΓΟΣ) του επιχειρηματία περιλαμβάνεται καταχρηστική ρήτρα η οποία του επιτρέπει να αξιώσει, εναλλακτικώς προς τις διατάξεις του εθνικού ενδοτικού δικαίου, κατ' αποκοπήν αποζημίωση από τον καταναλωτή που δεν εκπληρώνει τις συμβατικές του υποχρεώσεις;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

2. Αποκλείεται μια τέτοια εφαρμογή του εθνικού ενδοτικού δικαίου ακόμη και στην περίπτωση που ο επιχειρηματίας δεν στηρίζει την απαίτησή του για αποζημίωση κατά του καταναλωτή στην εν λόγω ρήτρα;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα:

3. Αντίκειται στις προαναφερθείσες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης το γεγονός ότι στην περίπτωση ρήτρας που περιλαμβάνει περισσότερες ρυθμίσεις (όπως την επιβολή εναλλακτικών κυρώσεων σε περίπτωση αδικαιολόγητης υπαναχώρησης από τη σύμβαση) παραμένουν ισχυρά στο πλαίσιο της συμβατικής σχέσεως εκείνα τα μέρη της ρήτρας που είναι ούτως ή άλλως σύμφωνα με το εθνικό ενδοτικό δίκαιο και δεν θεωρούνται ως καταχρηστικά;

[παραλείπόμενα] [αναστολή της διαδικασίας]

Σκεπτικό:

I. Πραγματικά περιστατικά

- 2 Η ενάγουσα είναι επιχείρηση με είδη οικιακού εξοπλισμού στο Schärding (Αυστρία) και διαθέτει προς πώληση, μεταξύ άλλων, εντοιχισμένες κουζίνες.
- 3 Ο εναγόμενος είναι συνταξιούχος και στις 12 Νοεμβρίου 2017 αγόρασε, στο πλαίσιο οικοδομικής εκθέσεως στο Ried im Innkreis (Αυστρία) μία εντοιχισμένη κουζίνα από το εκθεσιακό περίπτερο της ενάγουσας έναντι τιμήματος 10.924,70 ευρώ. Η σύμβαση στηρίχθηκε στους γενικούς όρους συναλλαγών (ΓΟΣ) της ενάγουσας, το σημείο V της οποίας έχει ως ακολούθως (η υπογράμμιση είναι στο πρωτότυπο):

V. Υπαναχώρηση από τη σύμβαση

Σε περίπτωση υπερημερίας αποδοχής (σημείο VII.) ή άλλων σημαντικών λόγων, όπως ιδίως πτωχεύσεως του πελάτη ή απορρίψεως της κηρύξεώς του σε πτώχευση ελλείψει περιουσίας, καθώς και στην περίπτωση της καθυστέρησης πληρωμής εκ μέρους του πελάτη, δικαιούμαστε να υπαναχωρήσουμε από τη σύμβαση, εφόσον αμφοτέρωτα τα μέρη δεν την έχουν εκτελέσει πλήρως. Σε περίπτωση υπαναχώρησης έχουμε, εφόσον υπάρχει υπαιτιότητα του πελάτη, **δικαίωμα να ζητήσουμε κατ' αποκοπήν αποζημίωση ύψους 25 % του ακαθάριστου ποσού του τιμολογίου ή την αποκατάσταση της πράγματι προκληθείσας ζημίας.**

Σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής εκ μέρους του πελάτη, **απαλλασσόμαστε από κάθε άλλη υποχρέωση παροχής και παραδόσεως** και δικαιούμαστε να μην προβούμε σε οποιαδήποτε εκκρεμή ακόμη παράδοση ή παροχή και να απαιτήσουμε **προκαταβολές ή εγγυήσεις** ή να υπαναχωρήσουμε από τη σύμβαση μετά τη θέση εύλογης επιπλέον προθεσμίας.

Αν ο πελάτης υπαναχωρήσει –αδικοιολόγητα– από τη σύμβαση ή ζητεί τη λύση της, μπορούμε είτε να επιμείνουμε στην εκτέλεση της συμβάσεως ή να συναινέσουμε στη λύση της· στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο πελάτης υποχρεούται, κατ' επιλογή μας, **να καταβάλει είτε κατ' αποκοπήν αποζημίωση ύψους 20 % του ακαθάριστου ποσού του τιμολογίου ή την πράγματι προκληθείσα ζημία.** Εφόσον δεν έχει οριστεί χωριστή αμοιβή για τις σχεδιαστικές εργασίες, διατηρούμε, σε περίπτωση υπαναχώρησης του πελάτη από τη σύμβαση τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας μας επί του συνόλου των αντίστοιχων σχεδίων.

- 4 Στις 28 Νοεμβρίου 2017, ο εναγόμενος υπαναχώρησε από τη σύμβαση πωλήσεως, διότι δεν μπόρεσε να αποκτήσει την οικία για την οποία προοριζόταν η κουζίνα.
- 5 Σε περίπτωση εκτέλεσεως της συμβάσεως πωλήσεως, η ενάγουσα θα αποκόμιζε συνολικό κέρδος ύψους 5.270,60 ευρώ.
- 6 **II. Η πορεία της διαδικασίας**
- 7 Με την αγωγή που άσκησε στις 14 Μαΐου 2018, η ενάγουσα ζήτησε από τον εναγόμενο ως αποζημίωση εκ της συμβάσεως το τίμημα της πωλήσεως αφαιρουμένου του ποσού που είχε εξοικονομήσει από τη μη εκτέλεση του έργου. Ισχυρίστηκε ότι λόγω της υπαναχώρησης από τη σύμβαση πωλήσεως η απαίτηση, το ύψος της οποίας η ενάγουσα υπολόγισε τελικώς στο ποσό των 5.270,60, είχε καταστεί απαιτητή. Στη δίκη, η ενάγουσα εταιρία δεν στήριξε την

απαίτησή της στους ΓΟΣ της, αλλά στις διατάξεις ενδοτικού χαρακτήρα του (αυστριακού) αστικού δικαίου.

- 8 Κατά την έναρξη της διαδικασίας, ο εναγόμενος υποστήριξε ακόμη ότι δεν όφειλε αποζημίωση, διότι είχε υπαναχωρήσει νομίμως από τη σύμβαση. Στον παρόντα, τρίτο βαθμό δικαιοδοσίας, όμως, αντιθέτως, δεν αμφισβητείται πλέον ότι ο εναγόμενος υπαναχώρησε από τη σύμβαση πωλήσεως παρανόμως.
- 9 Ο εναγόμενος αντέταξε, τέλος, ότι οι ΓΟΣ αποτελούσαν περιεχόμενο της συμβάσεως πωλήσεως. Η ρήτρα V (τρίτο εδάφιο) δίνει στον επιχειρηματία σε περίπτωση αδικαιολόγητης υπαναχωρήσεως του καταναλωτή τη δυνατότητα να απαιτήσει την καταβολή είτε κατ' αποκοπήν αποζημιώσεως ύψους 20 % του ακαθάριστου ποσού του τιμολογίου είτε της πράγματι προκληθείσας ζημίας. Δεδομένου ότι η εν λόγω ρήτρα είναι καταχρηστική και έχει τεθεί σε βάρος του εναγομένου ως καταναλωτή, η ενάγουσα δικαιούται, κατ' ανώτατο όριο, το 20 % του πραγματικού συνολικού ποσού του τιμήματος της πωλήσεως.
- 10 Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο επιδίκασε στην ενάγουσα το 20 % του ακαθάριστου ποσού του τιμήματος της πωλήσεως (2.184,94 EUR) και απέρριψε το αίτημα για το επιπλέον. Στηριζόμενο στην απόφαση 3 Ob 237/16y του Oberster Gerichtshof (Ανώτατου Δικαστηρίου), το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι το τρίτο εδάφιο της ρήτρας V ήταν λόγω του δυσανάλογου ύψους του ποσού που προβλεπόταν σε περίπτωση ακυρώσεως ιδιαιτέρως επιζήμιο για τον καταναλωτή. Σε περίπτωση όμως πλήρους καταργήσεως της εν λόγω διατάξεως από τη σύμβαση πωλήσεως, η ενάγουσα θα δικαιούτο (βάσει του ενδοτικού δικαίου) ποσό ύψους 5.270,60 ευρώ ως ζημία από τη μη εκτέλεση της συμβάσεως. Στην περίπτωση αυτή, η κατάργηση της καταχρηστικής ρήτρας θα είχε «τιμωρητική» επίπτωση στον καταναλωτή. Ωστόσο, η ρήτρα αφήνει στον καταναλωτή να εννοηθεί ότι σε περίπτωση υπαναχωρήσεώς του από τη σύμβαση θα πρέπει να καταβάλει κατ' ανώτατο όριο το 20 % του ακαθάριστου τιμήματος της πωλήσεως ως αποκατάσταση της ζημίας. Σε καμία περίπτωση δεν θα ανέμενε ένας καταναλωτής ότι «η πράγματι προκληθείσα ζημία» σε περίπτωση υπαναχωρήσεώς του από σύμβαση χωρίς καμία αντιπαροχή εκ μέρους του πωλητή θα ανερχόταν στο ήμισυ σχεδόν του συμφωνηθέντος τιμήματος. Για τους λόγους αυτούς, η προς αποκατάσταση ζημία της ενάγουσας λόγω της μη εκτελέσεως της συμβάσεως πρέπει να περιοριστεί στο ύψος του 20 % του ακαθάριστου τιμήματος της πωλήσεως.
- 11 Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο μεταρρύθμισε την πρωτόδικη απόφαση δεχόμενο την αγωγή [παραλειπόμενα]. Η ακυρότητα ρήτρας που περιέχεται στους ΓΟΣ, η οποία δεν αφορά καμία εκ των εκατέρωθεν οφειλομένων κύριων παροχών, δεν μπορεί να συνεπάγεται την ακυρότητα της συμβάσεως. Κατά τη νομολογία του ΔΕΕ, από το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας για τις καταχρηστικές ρήτρες συνάγεται ότι ο εθνικός δικαστής οφείλει μόνο να αφήσει ανεφάρμοστη μια καταχρηστική συμβατική ρήτρα ώστε αυτή να μην παράγει δεσμευτικά αποτελέσματα έναντι του καταναλωτή, χωρίς να έχει αρμοδιότητα να αναθεωρήσει το περιεχόμενο της εν λόγω ρήτρας. Ειδικότερα, η οικεία σύμβαση

πρέπει να εξακολουθήσει να ισχύει, καταρχήν, χωρίς τροποποιήσεις πέραν εκείνων που προκύπτουν από την απάλειψη των καταχρηστικών ρητρών, κατά το μέτρο που, βάσει των κανόνων του εσωτερικού δικαίου, μια τέτοια εξακολούθηση της ισχύος της συμβάσεως είναι νομικώς εφικτή. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας για τις καταχρηστικές ρήτρες δεν αποκλείει την κατάργηση από τον εθνικό δικαστή της καταχρηστικής ρήτρας και την εφαρμογή, βάσει των αρχών του δικαίου των συμβάσεων, εθνικής διατάξεως ενδοτικού δικαίου. Αντιθέτως, η εφαρμογή αντί τις καταχρηστικής ρήτρας τέτοιου είδους διατάξεως, συνάδει με τους σκοπούς της οδηγίας, καθόσον έχει ως αποτέλεσμα τη διατήρηση της συμβάσεως παρά την κατάργηση της ρήτρας και εξακολουθεί, ως εκ τούτου, να δεσμεύει τα συμβαλλόμενα μέρη. Κατά τη νομολογία του ΔΕΕ, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας για τις καταχρηστικές ρήτρες, δεν αποσκοπεί στο να ακυρώσει όλες τις συμβάσεις που περιέχουν καταχρηστικές ρήτρες. Ρήτρα υπαναχωρήσεως που προβλέπει την αποκατάσταση της πράγματι εξ αυτής προκληθείσας ζημίας και η οποία αντανακλά με τον τρόπο αυτόν το ενδοτικό δίκαιο, δεν είναι αντίθετη στα χρηστά ήθη. Περιορισμός της «ζημίας λόγω μη εκτελέσεως» στο ύψος του 20 % του ακαθάριστου τιμήματος της πωλήσεως δεν συνάδει προς τη νομολογία του ΔΕΕ, σύμφωνα με την οποία από το γράμμα του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας για τις καταχρηστικές ρήτρες προκύπτει ότι η μόνη υποχρέωση των εθνικών δικαστηρίων είναι να αφήνουν ανεφάρμοστη μια καταχρηστική ρήτρα, χωρίς να έχουν αρμοδιότητα να αναθεωρούν το περιεχόμενό της. Εν προκειμένω, δεν αποκλείεται η προσφυγή στο ενδοτικό δίκαιο. Η ενάγουσα δικαιούται λόγω της αδικαιολόγητης υπαναχωρήσεως του εναγομένου από τη σύμβαση το θετικό διάφερον από τη σύμβαση.

- 12 Το εφετείο επέτρεψε εκ των υστέρων την άσκηση τακτικής αναιρέσεως επί του ζητήματος αν επιχειρηματίας μπορεί να αποφύγει τη μη εφαρμογή του ενδοτικού δικαίου κατά την έννοια της νεότερης νομολογίας του ΔΕΕ (απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2021, C-229/19 και C-289/19) με το να μην επικαλείται την ανίσχυρη ρήτρα έναντι του καταναλωτή.
- 13 Εναπόκειται στο Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο) να αποφανθεί επί της αναιρέσεως που άσκησε ο εναγόμενος κατά της κατ' έφεση εκδοθείσας αποφάσεως.
- 14 Συναφώς, πρέπει, όπως έγινε δεκτό και στους προηγούμενους βαθμούς δικαιοδοσίας (και δεν αμφισβητείται ούτε από τους διαδίκους), να ληφθεί υπόψη η προγενέστερη νομολογία του Oberster Gerichtshof (Ανώτατου Δικαστηρίου) (3 Ob 237/16y; RIS-Justiz RS0016914 [T63]), σύμφωνα με την οποία ο κατ' αποκοπήν καθορισμός του τέλους ακυρώσεως στο 20 % πρέπει, λόγω του δυσανάλογου ύψους του, να θεωρηθεί ως ιδιαιτέρως επιζήμιος κατά την έννοια του άρθρου 879, παράγραφος 3, του ABGB (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, αστικού κώδικα) (και κατά συνέπεια καταχρηστικός κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας για τις καταχρηστικές ρήτρες).
- 15 Με την αναίρεση που άσκησε κατά της κατ' έφεση εκδοθείσας αποφάσεως, ο εναγόμενος ισχυρίζεται ότι σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ, σε περίπτωση

καταργήσεως καταχρηστικής ρήτρας, δεν μπορεί να εφαρμοστεί διάταξη ενδοτικού δικαίου σε βάρος του καταναλωτή. Οι συνέπειες της ακυρότητας μιας ρήτρας συνάγονται αυτεπαγγέλτως. Ούτε τότε όμως το ενδοτικό δίκαιο τυγχάνει εφαρμογής, όταν ο επιχειρηματίας δεν στηρίζεται ρητά στη ρήτρα των ΓΟΣ.

- 16 Με το υπόμνημα αντικρούσεώς της, η ενάγουσα παραπέμπει στο δικαίωμα αποζημιώσεως που προβλέπεται νομοθετικά στο άρθρο 921 του Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (αστικού κώδικα, στο εξής: ABGB). Ρήτρα που παρέχει στον επιχειρηματία τη δυνατότητα να προβάλλει το νομοθετικά προβλεπόμενο δικαίωμα αποζημιώσεώς του δεν είναι, στο μέτρο αυτό, σε καμία περίπτωση καταχρηστική. Επιπροσθέτως, θα ήταν αξιοσημείωτο στην περίπτωση αυτή ότι το ενδοτικό δίκαιο αποκλείεται υπό τον μανδύα της προστασίας του καταναλωτή.
- 17 Η παρατεθείσα διάταξη ορίζει ως ακολούθως:

Άρθρο 921 του ABGB

Η υπαναχώρηση από τη σύμβαση δεν θίγει το δικαίωμα αποκαταστάσεως της προκληθείσας από την υπαίτια μη εκτέλεση ζημίας. Το ήδη εισπραχθέν αντίτιμο πρέπει να επιστρέφεται ή να εξοφλείται κατά τρόπο ώστε κανένα μέρος να μην μπορεί να αποκομίσει κέρδος από τη ζημία του άλλου.

- 18 Ο κανόνας αυτός παρέχει στον δανειστή, κατόπιν της υπαναχωρήσεως, δικαίωμα αποζημιώσεως που απορρέει από το συμφέρον του για εκτέλεση της συμβάσεως κατά του υπαιτίως ενεργήσαντος αντισυμβαλλομένου του. Ο οφειλέτης υποχρεούται να αποκαταστήσει όλες τις δυσμενείς συνέπειες που προκλήθηκαν στον δανειστή εξαιτίας της εξ υπαιτιότητάς του μη εκτελέσεως της συμβάσεως.
- 19 Αν αγνοηθεί η ύπαρξη της καταχρηστικής ρήτρας, η προσβαλλόμενη απόφαση με την οποία αναγνωρίστηκε στην ενάγουσα η ζημία εκ της μη εκτελέσεως της συμβάσεως, κατ' εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως (σε συνδυασμό και με άλλους κανόνες του αυστριακού δικαίου αποζημιώσεως) πρέπει να επικυρωθεί οπωσδήποτε.

20 **III. Προδικαστικά ερωτήματα**

21 Επί του πρώτου ερωτήματος:

22 Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπάρχει πρόβλημα με την αντικατάσταση ρήτρας από διάταξη ενδοτικού δικαίου όταν σύμβαση δεν μπορεί να εξακολουθήσει να υφίσταται μετά την κατάργηση της καταχρηστικής ρήτρας (C-26/13, *Kásler*, σκέψη 85).

23 Περαιτέρω, π.χ. με την απόφαση στις υποθέσεις C-482/13, C-484/13, C-485/13 και C-487/13, *Unicaja Banco SA und Caixabank SA*, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η κάλυψη του κενού της συμβάσεως που προκύπτει από την κατάργηση καταχρηστικής ρήτρας μέσω της προσφυγής στο ενδοτικό δίκαιο στο δίκαιο του

καταναλωτή επιτρέπεται όταν η κατάργηση της καταχρηστικής ρήτρας, χωρίς αντικατάστασή της, θα είχε επιζήμιο αποτέλεσμα στην έννομη κατάσταση του καταναλωτή.

- 24 Το ΔΕΕ απεφάνθη με την απόφασή του της 27ης Ιανουαρίου 2021, C-229/19 και C-289/19, *Dexia*, ότι οι διατάξεις της οδηγίας για τις καταχρηστικές ρήτρες έχουν την έννοια ότι ένας επαγγελματίας ο οποίος, ως πωλητής, επέβαλε στον καταναλωτή ρήτρα που κηρύχθηκε καταχρηστική και, κατά συνέπεια, άκυρη από το εθνικό δικαστήριο, όταν η σύμβαση μπορεί να εξακολουθήσει να ισχύει χωρίς την εν λόγω ρήτρα, δεν δικαιούται τη νόμιμη αποζημίωση την οποία προβλέπει εθνική διάταξη ενδοτικού δικαίου που θα είχε εφαρμογή αν δεν υφίστατο η ρήτρα (σκέψη 67). Το ΔΕΕ αιτιολόγησε την κρίση του με το σκεπτικό ότι εάν το εθνικό δικαστήριο μπορούσε να αναθεωρεί το περιεχόμενο των καταχρηστικών ρητρών που περιέχονται σε τέτοιες συμβάσεις, η ευχέρεια αυτή θα καθιστούσε ενδεχομένως δυσχερέστερη την επίτευξη του μακροπρόθεσμου σκοπού του άρθρου 7 της οδηγίας για τις καταχρηστικές ρήτρες. Η ευχέρεια αυτή θα συνέτεινε στην εξουδετέρωση του «αποτρεπτικού αποτελέσματος» (βλ. ήδη ΔΕΕ C-26/13, *Kásler*, σκέψη 79) που έχει για τους επαγγελματίες η «πλήρης απαγόρευση εφαρμογής» τέτοιων καταχρηστικών ρητρών στους καταναλωτές, καθόσον οι εν λόγω επιχειρηματίες θα εξακολουθούσαν να υπόκεινται στον πειρασμό να χρησιμοποιούν τέτοιες ρήτρες, γνωρίζοντας ότι, ακόμη και εάν αυτές κηρύσσονταν άκυρες, η σύμβαση θα μπορούσε παρά ταύτα να συμπληρωθεί, κατά το αναγκαίο μέτρο, από το εθνικό δικαστήριο ώστε να εξασφαλισθεί το συμφέρον των εν λόγω επαγγελματιών (*Dexia*, σκέψη 64).
- 25 Από την προπαρατεθείσα νομολογία θα μπορούσε να συναχθεί αναφορικά με την υπό κρίση περίπτωση, ότι δεν είναι δυνατή η προσφυγή στις διατάξεις του ενδοτικού δικαίου απλώς και μόνο λόγω της υπάρξεως καταχρηστικής και επομένως μη εφαρμοστέας ρήτρας. Ένα τέτοιο αποτέλεσμα που απαλλάσσει τον καταναλωτή που δεν εκπληρώνει τις συμβατικές του υποχρεώσεις από την υποχρέωση αποκατάστασης της ζημίας που υπαιτίως προκάλεσε είναι όμως εκ διαμέτρου αντίθετο προς την οικονομία και τις εκτιμήσεις του αστικού δικαίου που χαρακτηρίζεται από τη δίκαιη εξισορρόπηση των αντιτιθέμενων συμφερόντων των μερών. Ομοίως και το ΔΕΕ αναγνωρίζει ότι ο εθνικός νομοθέτης θέλει με τις διατάξεις του ενδοτικού δικαίου να καθιερώσει ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των συμβαλλομένων (*ΔΕΕ*, C-260/18, *Dziubak*, σκέψη 60). Για τον λόγο αυτόν, καλείται το ΔΕΕ να παράσχει τις απαραίτητες διευκρινίσεις.
- 26 Επί του δεύτερου ερωτήματος:
- 27 Η υπό κρίση περίπτωση έχει το χαρακτηριστικό, αντίθετα προς εκείνη στην οποία βασίζεται η απόφαση *Dexia* (πρβλ. σκέψη 64: «Οι επαγγελματίες [...] θα εξακολουθούσαν να υπόκεινται στον πειρασμό να χρησιμοποιούν τέτοιες ρήτρες») ότι η ρήτρα δεν είναι κρίσιμη για την εκτίμηση του δικαιώματος που αποτελεί το αντικείμενο της αγωγής, δεδομένου ότι το προβαλλόμενο δικαίωμα αποζημιώσεως μπορεί να θεμελιωθεί αποκλειστικά σε διατάξεις του ενδοτικού

δικαίου. Ομοίως και η ενάγουσα στήριξε το δικαίωμά της στο ενδοτικό δίκαιο και όχι στην καταχρηστική ρήτρα. Επομένως, η ενάγουσα δεν «χρησιμοποίησε» τη ρήτρα στη διαφορά της με τον εναγόμενο κατά την έννοια της σκέψεως 64 της αποφάσεως *Dexia* για να στηρίξει σε αυτήν το δικαίωμά της. Ως εκ τούτου, το δικάζον τμήμα εκτιμά ότι δεν αποκλείεται η εφαρμογή του εθνικού ενδοτικού δικαίου στην υπό κρίση περίπτωση, παρά το γεγονός ότι ο καθορισμός κατ' αποκοπήν αποζημιώσεως ύψους 20 % πρέπει να χαρακτηριστεί καταχρηστικός.

- 28 Τούτο δεν αντιβαίνει ούτε στην επιταγή της αυτεπάγγελτης συναγωγής των συνεπειών της ακυρότητας των ρητρών εφόσον το δικαστήριο έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία (ΔΕΕ C-154/15, *Gutiérrez Naranjo*, σκέψεις 58 επ.). Κατά την κρίση του δικάζοντος τμήματος, η εν λόγω επιταγή αφορά μόνο τις ρήτρες εκείνες που είναι κρίσιμες για την εκτίμηση του δικαιώματος που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς. Επομένως, ζήτημα αυτεπάγγελτης συναγωγής των συνεπειών της ακυρότητας τίθεται μόνο όταν η ρήτρα είναι κρίσιμη για την εκτίμηση του δικαιώματος που αποτελεί το αντικείμενο της αγωγής [παραλειπόμενα]. Εν προκειμένω, επιβάλλεται η παροχή διευκρινίσεων από το ΔΕΕ.
- 29 Επί του τρίτου ερωτήματος:
- 30 Κατά τη νομολογία του ΔΕΕ, το εθνικό δικαστήριο δεν μπορεί να συμπληρώσει τη σύμβαση αναθεωρώντας το περιεχόμενο ρήτρας, όταν διαπιστώνει την ακυρότητά της σε σύμβαση συναφθείσα μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή (ΔΕΕ C-618/10, *Banco Español*, σκέψεις 69 επ· C-125/18, *Gómez del Moral Guasch*, σκέψη 59 με περαιτέρω παραπομπές· C-229/19 και C-289/19, *Dexia*, σκέψη 63). Το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο) έχει υιοθετήσει (ακόμη και στο πλαίσιο ατομικής δίκης) την επονομαζόμενη «απαγόρευση της μειώσεως με σκοπό τη διατήρηση» (RS0128735; RS0122168; RS0038205 [T20]).
- 31 Πρέπει, ωστόσο, να διευκρινιστεί συναφώς, εάν τα ως άνω λεχθέντα ισχύουν και για τις διαιρετές ρήτρες. Εν προκειμένω, οι προς επιβολή κυρώσεις που προβλέπονται στην τρίτη παράγραφο, της ρήτρας V, τίθενται στη διάθεση του επιχειρηματία εναλλακτικώς. Εκτός από το δικαίωμα για υψηλή κατ' αποκοπήν αποζημίωση που πρέπει να χαρακτηριστεί ως καταχρηστικό, το δικάζον τμήμα εκτιμά ότι η εναλλακτική πιθανή αναγωγή στην πράγματι προκληθείσα ζημία δεν δημιουργεί πρόβλημα, καθόσον αντιστοιχεί και στα προβλεπόμενα στο ενδοτικό δίκαιο. Πρέπει να διευκρινιστεί από το Δικαστήριο το εάν αντίκειται στην οδηγία για τις καταχρηστικές ρήτρας το να θεωρηθεί σε μια τέτοια περίπτωση ότι η ρήτρα δεν είναι συνολικά ανίσχυρη.
- 32 [παραλειπόμενα]
- 33 [παραλειπόμενα] [δικονομικές διατυπώσεις, αναστολή της διαδικασίας]

[παραλειπόμενα]

22 Σεπτεμβρίου 2021

[παρλειόμενα]

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ